

**ANNA
KONARZEWSKA**

Niezwyczajne spotkania

**WOKÓŁ GODZIN
WYCHOWAWCZYCH**

Logos

**ANNA
KONARZEWSKA**

(Nie)zwykłe spotkania

**WOKÓŁ GODZIN
WYCHOWAWCZYCH**

Redakcja i korekta:
Joanna Zalewska

Projekt okładki i skład:
RED Paweł Brankiewicz

Copyright © 2022 by Oficyna Wydawnicza LOGOS

Wszelkie prawa zastrzeżone.
Kopiowanie, powielanie, odczytywanie
w środkach publicznego przekazu
dozwolone po pisemnym uzgodnieniu z wydawcą.

W sprawie zezwoleń należy zwracać się
do Oficyny Wydawniczej LOGOS
01-913 Warszawa, ul. Szekspira 4/386
tel. (22) 793 09 04, tel. kom. 609 680 132
e-mail: logos@logos.warszawa.pl
www.logos.warszawa.pl

ISBN 978-83-66748-22-4

W poniższych linkach znajdą Państwo zdjęcia, rysunki oraz grafiki, które można wyświetlić podczas lekcji lub wydrukować.

W drugim linku znajdują się rysunki, które wykonała Vítia Bartošová Hoffmann.

[https://drive.google.com/drive/folders/
1TtI77-3-vc583JP9ujJCE66xeKbcwzhM?usp=sharing](https://drive.google.com/drive/folders/1TtI77-3-vc583JP9ujJCE66xeKbcwzhM?usp=sharing)

[https://drive.google.com/drive/folders/
1I7_LI-_ua2mG8gwCnnsvaCA2XuaJLk3X?usp=sharing](https://drive.google.com/drive/folders/1I7_LI-_ua2mG8gwCnnsvaCA2XuaJLk3X?usp=sharing)

O AUTORCE

Anna Konarzewska – niestrudzona, stale doksztalczająca się edukatorka, tutorka i polonistka. Kreatywna, pełna pasji i energii dyplomowana nauczycielka oraz wychowawczyni. Należy do społeczności Superbelfrów RP oraz jest Ambasadorką Wiosny Edukacji.

Blogerka *Być nauczycielem...* – strony, za pomocą której inspirowuje pedagogów na całym świecie, od Ameryki, przez Europę, po Azję. W 2020 roku jej blog otrzymał wyróżnienie od Twinkl. Został wpisany na listę top blogów kulturowo-językowych w Europie.

Autorka książki *Być (nie)zwykłym wychowawcą*, w której dzieli się pomysłami na (nie)zwykłe lekcje wychowawcze. Publikacja otrzymała patronat Polskiego Stowarzyszenia im. Janusza Korczaka. Książka została doceniona przez współczesnych wychowawców i szybko stała się bestsellerem.

Liderka gdańskiego projektu edukacyjnego *Kreatywna Pedagogika*, w ramach którego prowadzi warsztaty dla nauczycieli, dzieląc się swoją wiedzą, motywacją i doświadczeniem.

Wykładowca w Ateneum – Szkole Wyższej w Gdańsku na kierunku innowacyjne i kreatywne metody pracy z uczniem. Współpracuje również z Uniwersytetem Jagiellońskim w ramach projektu *Profesjonalny polonista. Praktyka i personalizacja*.

Od 2020 roku należy do społeczności MIEE (Microsoft Innovative Educator Expert), która zrzesza najbardziej innowacyjnych i przedsiębiorczych nauczycieli z całego świata.

Finalistka prestiżowych ogólnokrajowych konkursów: Nauczyciel Roku 2021 oraz Nagrody im. Ireny Sendlerowej „Za naprawianie świata” w 2021 roku.

Anna Konarzewska prowadzi liczne webinary, szkolenia, warsztaty dla nauczycieli, studentów oraz uczestniczy w wielu krajowych i międzynarodowych konferencjach poświęconych edukacji.

Uczy przez zachwyt, prowokację, refleksję i działanie, łącząc w ten sposób dydaktykę języka polskiego z wychowaniem i przygotowaniem uczniów do życia. Jej dialog z uczniami opiera się na pedagogice Janusza Korczaka. Poza nauczaniem dzieli z uczniami swoje pasje teatralne. Jej szkolny zespół teatralny *Makabra* zdobył kilka nagród na scenie wojewódzkiej w przeglądach teatralnych. Na co dzień współpracuje z Operą Bałtycką, Nadbałtyckim Centrum Kultury, z Teatrem Miniatura oraz z Gdańskim Teatrem Szekspirowskim, aby wspierać wszechstronny rozwój swoich uczniów.

SPIS TREŚCI

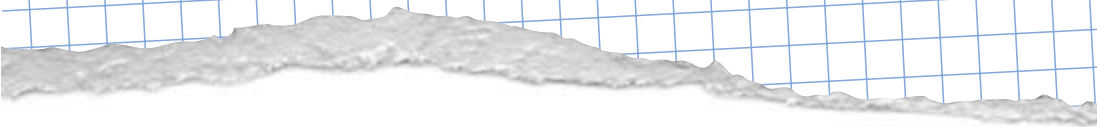
I. Wstęp. Waga relacji	9
II. Metafory nauczania, czyli jak widzę szkołę... ..	15
III. Moje „dlaczego”?	31
IV. Wychowawca w ujęciu Korczakowskim	35
V. O kulturze błędu w edukacji, czyli nie taki wiel(BŁĄD) straszny	47
VI. O pokorze i odwadze w edukacji	55
VII. O sile empatii w edukacji	65
VIII. O życiu nauczyciela pasjonata	73
IX. Quo vadis, szkoło?	83
X. Wysłuchajmy uczniów. Jak uczniowie widzą rolę wychowawcy oraz godzin wychowawczych?	95
XI. Współpraca z rodzicami	109
1. Kilka słów wstępu	111
2. „Roszczeniowy rodzic” – z mojego punktu widzenia... ..	112
3. Jak rozmawiać z rodzicem, kiedy pojawiają się problemy?	115
4. Jak zorganizować pierwsze spotkanie z rodzicami i zadbać o relacje z nimi?	118
5. Warsztaty – wartościowa współpraca z rodzicami oparta na edukacji	123
6. Co twierdzą rodzice o współczesnej roli wychowawcy i szkoły?	126
XII. Nauczyciele i eksperci o roli wychowawcy i godzin wychowawczych w edukacji	137
XIII. Pomysły na lekcje wychowawcze:	153
1. Sztuka komunikacji:	
• Co ma piernik do wiatraka, czyli o podstawach komunikacji międzyludzkiej	155
• O żyrafie i szakalu w naszej codzienności	158
• Jakim kolorem jestem? Poznajemy swój temperament	164

2. Moje zdrowie i relacje z innymi:	
• Czy wiesz, co jesz? O suplementach...	176
• Nie taki błąd straszny, jak go malują...	179
• Nie oceniaj po okładce! Dlaczego ludzie oceniają?	183
• Jak radzić sobie z hejtem?	187
• Jak zadbać o swój dobrostan?	191
• O mocy pomagania... Miłość jest magiczna	195
3. W świecie emocji:	
• Porozmawiajmy o emocjach	198
• Kiedy najesz się wstydu...	203
• Kiedy puszcza Ci nerwy... Jak radzić sobie z gniewem?	208
• Strach ma wielkie oczy...	213
• O praktykowaniu wdzięczności	216
• Lęk jest tak duży, jak zdecyduje Twój umysł	220
4. Poczucie własnej wartości:	
• Wsiąść do pociągu... czyli udajemy się w podróż samopoznania	224
• Kim jestem?	225
• Jak wzmocnić poczucie własnej wartości?	230
• Polubić siebie...	234
• Poszukujemy złota, czyli odkrywamy swoje mocne strony	236
• Poczucie sprawczości, relacje z ludźmi a szczęście osobiste	243
5. W świecie współczesnych kompetencji:	
• Skąd wiem, że to, co wiem, jest prawdą? O elementach krytycznego myślenia	247
• Krytyczne myślenie a fake newsy	250
• Mały trening kreatywności...	256
• Kreatywność jest w każdym z nas... Obudźmy ją!	259
• O prokrastynacji... Kiedy odwlekasz...	262
• Jak się uczyć? Tworzymy bank pomysłów	269
6. Edukacja globalna:	
• Natura nie potrzebuje ludzi	277
• Dokąd zmierzasz, człowieku?	281
• Kilka słów o kobietach...	286
• O dyskryminacji, stereotypach i uprzedzeniach...	290
• Odkrywamy Afrykę...	296

I

WSTĘP

Waga relacji

W maju 2019 roku wydałam pierwszą część książki *Być (nie)zwykłym wychowawcą*. To było dla mnie ogromne przeżycie. Nie zdawałam sobie sprawy z tego, że ta publikacja zyska taką popularność wśród nauczycieli w całej Polsce. Właściwie to nie spodziewałam się tego. Nie spodziewałam się niczego. **Pierwszą książkę napisałam, bo czułam taką potrzebę.** Godziny wychowawcze od lat były zaniedbywane w edukacji, spychane na jej margines. Nieliczni przywiązywali do nich wagę. Mam nadzieję, że i druga część zdobędzie Waszą sympatię. Obie napisałam z potrzeby dzielenia się pasją. Do publikacji każdej z nich podchodziłam z pokorą, uwagą i wrażliwością. Obie reprezentują moje myślenie o edukacji i roli współczesnego nauczyciela-wychowawcy. Na moim blogu ***Być nauczycielem*** w dalszym ciągu znajdziecie wiele ciekawych artykułów, scenariuszy lekcji z języka polskiego oraz godzin wychowawczych. Druga część książki jest bogatsza o moje refleksje na temat edukacji i wychowawstwa. **Postanowiłam również zaprosić do współtworzenia refleksji rodziców, nauczycieli oraz uczniów, aby ukazać, jak ważny jest aspekt relacji i współpracy w edukacji.** Oddałam im głos, aby podkreślili to, co istotne w pracy współczesnego wychowawcy. W tym wydaniu znajdziecie wspaniałe ilustracje autorstwa **Vitii Hoffmann** oraz karty myślografii w jej wykonaniu, które zdecydowanie ubarwią Wasze zajęcia z młodymi ludźmi. Książkę możecie czytać, jak chcecie. Jeśli chodzi o scenariusze, to pamiętajcie, że to tylko scenariusze. Nie musicie ich w całości realizować ze swoimi klasami. Znaście swoich uczniów, wiecie, w jakim tempie pracują, co ich interesuje, jakie mają potrzeby. Wybierzcie z tych lekcji to, co ważne dla Was i Waszych uczniów.

Dzisiaj wielu z nas: nauczycieli, edukatorów, wykładowców, poszukuje lekarstwa na współczesny system edukacji. To trochę przypomina poszukiwanie kamienia filozoficznego. Każdy ma nadzieję, że istnieje, ale nikt nie wie, gdzie szukać. Tylu, ilu nauczycieli – pasjonatów – innowatorów, tyle różnych dróg poszukiwań.

Jednak większość zwraca swoją uwagę w stronę RELACJI, bo edukacja to relacja. Ciągłe to podkreślamy, ciągle o tym mówimy, wielu nauczycieli stawia sobie pytanie: „Jak tworzyć relacje?”. Relacja i wiedza mogą iść w parze. Rolą współczesnego nauczyciela jest połączenie tych wartości w szybko zmieniającym się świecie.

Sztuka komunikacji w naszym zawodzie jest bardzo istotna, co podkreśla Katarzyna Bocheńska: *Bycie nauczycielem nie jest proste. Trzeba radzić sobie w tym zawodzie z wieloma zjawiskami i ograniczeniami wynikającymi z naszej natury, kultury czy wychowania. Każdy, kto uprawia ten zawód, musi się liczyć z koniecznością ciągłego podnoszenia kompetencji. Bardzo wielu dydaktyków i pedagogów ma problemy z przekazywaniem swojej wiedzy i umiejętności, ponieważ zbagatelizowali oni zagadnienia z zakresu komunikacji.*

Nauczyciel, który nie zbuduje odpowiednich relacji z uczniami, nigdy nie przekaże im wiedzy. Może się dwoić i troić, może ukończyć sto różnych fakultetów, kursów i szkoleń, ale bez tworzenia atmosfery i relacji niczego nie nauczy młodego człowieka. Tak, nikt nas tego na studiach nie nauczył, dlatego tak ważne jest, abyśmy uczyli się tych umiejętności z własnych doświadczeń, z własnych potyczek oraz refleksji. **Bagatelizując sprawy komunikacji międzyludzkiej, unicestwiamy relacje i zabijamy chęć zdobywania wiedzy.** Mało tego, powinniśmy uświadamiać w tym temacie także młodzież. Co pamiętamy ze szkoły? Oceny czy relacje? Raczej kojarzymy te oceny, które według nas były niesprawiedliwe i krzywdzące, natomiast reszta nie ma dla nas dziś znaczenia. Wszyscy jednak wspominamy relacje, bo one są najważniejsze. Na spotkaniach klasowych często rozmawiamy o relacjach, o tym, jak zapamiętaliśmy lekcje u danego nauczyciela, mówimy o wycieczkach, szkolnych imprezach, wagarach. Poobserwujcie czasami swoich uczniów. Czy ci, którzy sprawiają Wam niekiedy problemy, przeszkadzają w zajęciach, opuszczają Wasze lekcje? Nie! Oni mają prawie stuprocentową obecność. Nie przychodzą na zajęcia po to, aby Was irytować i uprzykrzać Wam

życie, ale po to, aby zwrócić na siebie uwagę dorosłego. Między innymi tak objawia się deficyt tej realnej bliskości z drugim człowiekiem, brak relacji z dorosłym.

Kompetencje współczesnego nauczyciela opierają się na czterech głównych filarach, które dotyczą: kompetencji dydaktycznych, merytorycznych, kierowniczych i kompetencji z budowania relacji. Które dzisiaj przeważają? Kompetencje merytoryczne, a to oznacza, że współczesna edukacja służy społeczeństwu, a nie dziecku. Uczeń nie będzie uczył się od kogoś, kogo nie lubi, kogo nie szanuje; od kogoś, kto nie szanuje samego ucznia. Niektórzy twierdzą, że nie mają wpływu na młodego człowieka, więc nie mają zamiaru go „wychowywać”. Zastanawiam się, skąd bierze się takie myślenie? Być może jest wynikiem zrzućcenia z siebie odpowiedzialności. Dobrze by było, aby każdy z nauczycieli miał świadomość swojego wpływu na ucznia. Ten wpływ jest! Mniejszy, większy, lepszy, gorszy, ale jest. Im wcześniej zdamy sobie z tego sprawę, tym lepiej dla nas i naszych podopiecznych. Słowo „wychowanie” również jest przereklamowane albo źle interpretowane w edukacji. Tu nie chodzi o wychowanie dziecka od podszewki. Każde dziecko zostało już ukształtowane przez swoje doświadczenia życiowe, środowisko, rodziców, opiekunów, dziadków, rodzeństwo. My, nauczyciele, mamy zupełnie inne zadanie. **Nie mamy zastępować uczniom rodziców, a raczej pełnić rolę tutora, mentora w ich przygodzie z edukacją. Tak rozumiem wychowanie w szkole.**

Współczesny nauczyciel samym sobą zaświadcza o wartości swojej pracy, wciągając ucznia w lekcję, podczas której wszystkich uczestników zaskakują: wyzwania, prowokacje, paradoksy, emocje, odkrycia i oryginalne przykłady. Ważne jest też to, aby nie bagatelizować wartości nauki. Dobrze by było, gdyby nauczyciel umiał pokazać swoim podejściem do przedmiotu, do edukacji, że warto poświęcić czas nauce. Trzeba zdać sobie sprawę z tego, że jesteśmy stale obserwowani przez uczniów i oceniani przez pryzmat

tego, co robimy, jak robimy, co mówimy i jakimi ludźmi jesteśmy. Prawdziwy nauczyciel nie będzie dbał o swój status urzędniczy, nie będzie zabiegał o uznanie, nie będzie wymagał bezwzględnego posłuszeństwa i potwierdzenia tylko jego racji. Przeważnie tacy nauczyciele zyskują sympatię ze strony uczniów. I właśnie o to chodzi, bo **uczeń jest ważny w tym całym procesie.**

Szkoła jest potrzebna dzisiejszemu światu. Nie zgadzam się z rewolucyjnym podejściem do szkoły – że trzeba wszystko zniszczyć, by zacząć od nowa. Nie tędy droga. We współczesnych szkołach pracują wspaniali ludzie, którzy zmieniają edukację oddolnie, uczą się cudowni młodzi ludzie, którzy są odważni, kreatywni i ciekawi świata. Dzisiejsza szkoła nie przypomina tej rodem z *Ferdynanda* Witolda Gombrowicza. Napisałabym: jest w procesie. Mamy coraz więcej świadomych zmiany pedagogów, liderów, którzy dzielą się swoim sposobem na lepszą edukację; uczniów i rodziców, którzy wspierają środowiska szkolne w procesie zmiany. Jest mnóstwo instytucji, organizacji pozarządowych, które podnoszą jakość szkolnictwa w naszym kraju. W naszym systemie zaczęłoby się więcej dziać, gdyby odcięto zupełnie edukację od polityki. Nie może być tak, że każdy rząd, każdy minister edukacji próbuje wpływać na szkołę, nie konsultując zmian z niezależnymi nauczycielami praktykami. Takie decyzje przeważnie są nietrafione i szkodliwe, często spowalniające proces zmiany. Dodatkowo trzeba zwrócić uwagę na system kształcenia nauczycieli. Maria Łopatkowa była zdania, aby kandydatów na studia przyjmować nie na podstawie posiadanej wiedzy, ale na podstawie wyników testów psychologicznych oraz rozmów kwalifikacyjnych. Może warto pochylić się w końcu nad tą propozycją?

Temat:
Strach ma wielkie oczy...

Cele:

- przyjrzenie się emocjom gniewu, złości, agresji i radzenia sobie z nimi,
- kształcenie postaw empatycznych wobec siebie i innych,
- budzenie refleksji na temat postaw i doświadczanych emocji.

Metody:

- metaforyzacja,
- LEGO-LOGOS,
- praca w grupach,
- dyskusja,
- analiza tekstów kultury.

Potrzebne materiały i narzędzia dydaktyczne:

- karty DIXIT,
- film *Jak pokonać każdy strach?*,
- fotografie z www.pxabay.com,
- klocki LEGO,
- film *Czego nauczy cię... YODA?*

Przewidywany czas trwania zajęć: 45 minut.

1. Na tablicy zapisujemy słowa: STRACH, LĘK, FOBIA, PANIKA. Uczniowie wybierają jedną kartę DIXIT, która według nich najlepiej odzwierciedla ich rozumienie jednego z zapisanych pojęć. Skupiamy się na strachu. Na fotografii przykładowo wybranej karty. Chętne osoby przedstawiają swoją koncepcję, interpretują metaforę obrazkową.
2. Włączamy film *Jak pokonać każdy strach?*
Źródło: <https://www.youtube.com/watch?v=cIDjiSN49fI&t=105s> (dostęp: 16.10.2021).
3. Na podstawie filmu określamy wspólnie źródła strachu, lęku. Odpowiadamy na pytanie: Dlaczego się boimy?

4. Następnie wyświetlamy 2 fotografie. Nauczyciel prosi uczniów o interpretację. Zdjęcia dostępne na www.pixabay.com:

Wskazówki: pierwsza fotografia kojarzy się ze związkiem frazeologicznym „chować głowę w piasek”, uciekamy przed sytuacją, która wywołuje w nas strach.

Drugie zdjęcie pokazuje dziwny, odstraszaający cień na liściu. Wyobraźnia może tu spleść figle, a tym cieniem może okazać się po prostu liść obgryziony przez gąsienicę. Nie taki diabeł straszny, jak go malują.

5. Wspólnie z uczniami formułujemy wnioski wypływające z przesłania tych fotografii: np. nie wszystko wydaje się nam takie, jakie jest. Powinniśmy rozważyć i uważnie podchodzić do strachu, emocji.
6. Praca w grupach. Uczniowie szukają swojego „dlaczego” – racji, rad, aby strach nas nie hamował. Robią bilans zysków i strat: Co tracimy, bojąc się, a co zyskujemy?
7. Dzielimy uczniów na grupy. Każdy zespół buduje z klocków LEGO swoją wizję strachu. Na wykonanie zadania mają 15 minut. Potem każda grupa, w odpowiedniej kolejności, prezentuje swoją pracę na forum. Autorzy nie komentują, podczas gdy pozostałe grupy analizują budowlę. Dopiero po wszystkich sugestiach lider grupy przedstawia widzenie strachu przez jego zespół. Wówczas narodzi się więcej perspektyw patrzenia na strach.

Metoda LEGO-LOGOS spowoduje, że dyskusja wokół strachu nabierze tempa, uczniowie zaczną się otwierać, mówić o swoich emocjach.

Trzeba strachowi spojrzeć w oczy; należy mówić o swoich emocjach, aby ich się nie bać.

Zajęcia na pewno okażą się terapią dla wielu uczniów.

8. Następnie włączamy film *Czego nauczył cię... YODA?*
Źródło: <https://www.youtube.com/watch?v=18UuLEl8sQE&t=38s> (dostęp: 08.08.2021).
9. Czego możemy nauczyć się od mistrza YODY? – dyskusja.
10. Na następnej lekcji lub jako zadanie uczniowie wykonują dla siebie kartki motywujące do działania, do pokonania strachu. Można wykonać kartki ręcznie lub za pomocą programu CANVA.

Temat:
O praktykowaniu wdzięczności

Cele:

- kształcenia postaw i umiejętności związanych z wdzięcznością,
- pobudzanie do pozytywnego myślenia,
- wzmacnianie poczucia szczęścia.

Metody:

- analiza tekstu kultury,
- burza mózgów,
- dyskusja,
- praca indywidualna.

Potrzebne materiały i narzędzia dydaktyczne:

- kartki samoprzylepne/Mentimeter/Google Jamboard,
- bajka filozoficzna *Wędrowcy pod plantanem*,
- karty myślografii dotyczące wdzięczności,
- stoik lub kartonik.

Przewidywany czas trwania zajęć: 45 minut.

1. Uczniowie zapisują na samoprzylepnych kartkach lub na tablicy interaktywnej Google Jamboard/Mentimeter wszystkie skojarzenia związane z wdzięcznością według wzoru na poniższym zdjęciu: 3 słowa, 2 pytania i 1 porównanie/metaforę, z którymi kojarzy im się WDZIĘCZNOŚĆ.

Slajd wykonano w Google Jamboard

2. Wspólnie z uczniami omawiamy to, co pojawi się na tablicy.
3. Następnie czytamy bajkę filozoficzną *Wędrowcy pod platanem*:

Pewnego upalnego dnia, w samo południe, nasłonecznioną drogą szło dwóch wędrowców. Spragnieni ochłody poszukiwali zacienionego miejsca, żeby odpocząć. Spostrzegli rosnący nieopodal platan i pobiegli skorzystać z jego chłodnego cienia. Położyli się pod nim, w cieniu korony, i rozmawiali sobie o tym i owym, kiedy nagle jeden z nich, podnosząc wzrok, wykrzyknął:

– Ależ to drzewo jest naprawdę nieprzydatne! Nigdy przecież nie rodzi owoców.

Nastąpiła chwila ciszy, którą przerwał głos platana:

– O, niewdzięcznicy! Ośmielacie się mówić mi, że jestem bezużyteczny, podczas gdy korzystacie z mojego cienia!

I tak samo bywa z ludźmi: niektórzy są do tego stopnia uważani za gorszych, że nawet jeśli wyświadczą przysługę, nie potrafią nikogo przekonać o swojej przydatności.

Źródło: M. Piquemal, *Bajki filozoficzne*, Wydawnictwo Muchomor, Warszawa 2004.

4. Dyskutujemy z uczniami o prawdzie w przytoczonej bajce: Co o wdzięczności mówi ta bajka? Jacy są ludzie? Dlaczego nie potrafimy dziękować, doceniać, zauważać? Co z wdzięcznością? Czy tak trudno jest być wdzięcznym? Dlaczego tak, dlaczego nie?
5. **Zadanie:** Wypiszcie wszystkie słowa, sytuacje, wydarzenia, które sprawiają, że jesteście wdzięczni, i dzięki nim uśmiechacie się!
6. **Zadanie:** Co robicie, by celebrować swoje życie? Zapiszcie swoje działania i zastanówcie się, co możecie jeszcze zrobić. Podzielcie się swoimi pomysłami na forum. Warto зараżać się pozytywną energią!
7. Uczniowie zbierają swoje refleksje o wdzięczności na karcie myślografii:

Z czego jesteś dumna/dumny?

Wypisz 3 umiejętności, z których jesteś dumny/a.

Za jaką sytuację, którą przeżyłem/łam ostatnio jestem wdzięczny/a.

Dziś jestem wdzięczny/a za...

Czułem/łam się dziś przyjemnie, kiedy...

8. **Zadanie:** Uczniowie zajmują się lustrem wdzięczności. Po wypełnieniu lustra dzielą się swoimi refleksjami na forum:

LUSTRO WDZIĘCZNOŚCI

Co zawdzięczam sobie...

Co zawdzięczam innym ...

Co zawdzięczam światu...

9. Na koniec tej lekcji przygotujemy słoik, do którego młodzież wrzuci swoje myśli związane z wdzięcznością. Nauczyciel odczyta je na następnej lekcji wychowawczej.

10. WARTO skorzystać z tych pomysłów:

Przeprowadźmy w klasie akcję Rok Wdzięczności. Przygotujmy naszą klasową gazetkę w związku z tym wydarzeniem. Każdy uczeń przynosi ze sobą kopertę ze swoim imieniem, można ją ozdobić w ulubione wzory. Umawiamy się wspólnie z klasą na praktykowanie wdzięczności. Po każdym tygodniu nauki uczniowie będą wrzucać do kopert swoich kolegów, koleżanek, a także do swoich karteczki z informacją, za co są sobie wdzięczni. To może być prosty komunikat, np. *Dziękuję ci za uśmiech*, lub opis sytuacji, za którą sobie dziękują. Pod koniec każdego miesiąca odczytują wiadomości, które zostały wrzucone do ich kopert.

Innym działaniem może być założenie dziennika wdzięczności, w którym uczniowie będą spisywać motywujące do działania myśli, cytaty, sytuacje, dzięki którym czegoś nowego się nauczyli, doświadczili. Można tutaj powrócić również do tradycji sprzed lat... czyli do pamiętników, w których koledzy/koleżanki ze szkoły zostawiali swój ślad w postaci wpisu. To też praktykowanie celebracji dobrych chwil i wdzięczności.

Warto zachowywać dobre myśli, słowa, chwile, sytuacje, aby powrócić do nich w trudniejszych momentach naszego życia.

Temat:

**Lęk jest tak duży,
jak zdecyduje Twój umysł.**

Cele:

- oswojenie z lękiem,
- budzenie refleksji na temat swojego życia emocjonalnego i duchowego,
- szukanie sposobów na radzenie sobie z lękiem.

Metody:

- praca z tekstami kultury,
- dyskusja,
- case study,
- kwestionowanie.

Potrzebne materiały i narzędzia dydaktyczne:

- film animowany krótkometrażowy *Fear of flying*,
- fragment książki Przemka Staronia *Szkoła bohaterów i bohaterów, czyli jak radzić sobie z życiem*,
- fragment filmu *1000 lat po Ziemi*, o strachu,
- kolorowe samoprzylepne karteczki.

Przewidywany czas trwania zajęć: 45 minut.

1. Na początku lekcji włączamy film animowany *Fear of flying*.
Źródło: https://www.youtube.com/watch?v=M_4JEfXknHo (dostęp 08.08.2021).
2. W czasie oglądania zatrzymujemy film na sekwencji 5.30 i zadajemy pytania: Jak wygląda życie ptaszka? Jak radzi sobie z lękiem? Czego się boi? Co czuje? Co myśli ptaszek?
3. Przeprowadzamy na podstawie wyświetlonego fragmentu i zdiagnozowania problemu, z którym boryka się ptaszek, case study – czyli analizę przypadku.
Uczniowie w grupach przygotowują plan działania dla naszego bohatera. Można opracować wskazówki, przepis na pokonanie lęku itp.
4. Zadajemy pytanie: Jak zakończy się przygoda naszego bohatera? Uczniowie podają hipotetyczne zakończenie tej historii. Następnie włączamy dalszą część filmu, aby poznać zakończenie przygody naszego bohatera.
5. Pytania: Jak ptaszek poradził sobie z lękiem? Co go motywowało do działania?
6. Następnie czytamy na głos fragment książki Przemka Staronia *Szkoła bohaterów i bohaterów, czyli jak radzić sobie z życiem* (s. 87–91):

Bogin w uniwersum stworzonym przez Rowling był przedziwną istotą. Nikt nie znał jego kształtu ani wyglądu, gdyż siedząca w zaciemnionym miejscu istota po prostu nie miała żadnej widzialnej postaci. Dopiero gdy bogin wychodził na zewnątrz, przybierał postać dostosowaną do osoby, która miała z nim styczność. Z jakiegoś przedziwnego powodu nie zmieniał się jednak w ulubionego aktora albo deser z truskawkami, tylko w... to, czego ten ktoś najbardziej się boi.

Każdy uczeń, stając przed uwolnionym boginem, przeżywał naprawdę silne emocje. Ron cierpiący na arachnofobię (...) niemal zemdlął, gdy bogin zamienił się w ogromnego pająka i zaczął zbliżać się w jego stronę. Spokojnie, owad nie dopadł Rona, bo ochroniło go zaklęcie obronne. (...) Zaklęcie miało bardzo prosty mechanizm działania: zmieniało przeistoczonego w nasz największy strach bogina w coś śmiesznego. I tak jak pokazali twórcy ekranizacji, na odnóżach kroczącego w stronę Rona pająka nagle pojawiły się wrotki, przez co nogi owada rozjechały się we wszystkie strony, aż w końcu pająk swoim wielkim zadem uderzył o ziemię. (...)

Czytając ten fragment „Harry’ego Pottera i więźnia Azkabanu”, można się przekonać, że J.K. Rowling ma niezłe pojęcie o ludzkiej psychice i metodach radzenia sobie z lękiem. (...) Tak więc Rowling trafiła w samo sedno. „Zaklęcie, którym obezwładniamy bogina, jest bardzo proste, ale wymaga pewnej siły wyobraźni. Bo tym, co go naprawdę wykańcza, jest śmiech. Wystarczy wyobrazić sobie jakiś kształt, który uważacie za zabawny”.

W tym miejscu niektórzy z Was mogą zaprotestować. Przecież śmiech to nie jest rozwiązanie na każdy strach czy lęk. Wyjaśnię Wam, dlaczego metoda Lupina działa nie tylko w książce. (...)

Istotą tego zaklęcia nie jest bowiem śmiech sam w sobie. Jest nią spojrzenie na własny strach czy lęk z innej perspektywy, z dystansu. A także uświadomienie sobie, że lęk wprowadza nas w stan absolutnej powagi, napięcia. Przy tym zwęża postrzeganie rzeczywistości. Tymczasem z pewnej odległości te przerażające postacie czy sytuacje wydają się dużo mniej straszne, wręcz absurdalne – i w ten sposób tracą swoją moc. (...)

Ale żeby spojrzeć z dystansu na swój lęk, trzeba mieć taką możliwość emocjonalną. (...) Przypomnijmy sobie, jakie są najbardziej typowe reakcje otoczenia na informację o tym, że ktoś się czegoś boi. „No coś ty!”, „Nie martw się”. „Na pewno nic się nie stanie”. (...) Czy takie słowa zmniejszają lęk? Skądże! Jeszcze go potęgują. (...)

Specjaliści mają na to sposób. Nie żadne tam omijanie lęku czy bagatelizowanie zagrożenia. Wręcz przeciwnie. Metoda radzenia sobie z przedmiotem naszych obaw polega na tym, żeby powiedzieć sobie: no dobra, najwyżej zdarzy się to, czego panicznie się boję. I co wtedy? Czego tak naprawdę się w tej całej katastrofie obawiam? (...) Następnie krok po kroku buduje się scenariusz konsekwencji. Gdy rozłożymy go na czynniki pierwsze, zaczniemy nieco inaczej niż dotąd myśleć o zagrożeniu, bo zaczniemy widzieć, jak każda z tych konsekwencji okazuje się ostatecznie nie aż taka straszna.

- 7.** Dyskusja – Co wynika z przytoczonego tekstu? Co zabieramy ze sobą z tego fragmentu?

Uczniowie mogą wypisać swoje refleksje na kolorowych samoprzylepnych kartkach. Przyklejają swoje odpowiedzi do tablicy, dzieląc się w ten sposób swoimi przemyśleniami z innymi.

- 8.** Wyświetlamy fragment filmu *1000 lat po Ziemi*, a konkretniej wypowiedź Cyphera Raige’a o strachu:

<https://www.youtube.com/watch?v=nbUbXqpRmvY> (dostęp: 08.08.2021).

Uczniowie po wysłuchaniu fragmentu kwestionują lub popierają dowodami, własnymi doświadczeniami, refleksjami słowa kapitana.

- 9.** Pod koniec lekcji uczniowie piszą krótki list do lęku, strachu, stosując rady Przemka z fragmentu książki *Szkoła bohaterów i bohaterów...*

Temat: **Polubić siebie...**

Cele:

- wzmocnienie poczucia własnej wartości,
- zwiększenie akceptacji samego siebie,
- pobudzanie do autorefleksji.

Metody:

- analiza tekstów kultury,
- metoda: myślę, czuję, zastanawiam się,
- dyskusja,
- burza mózgów,
- TIK,
- praca indywidualna, zespołowa.

Potrzebne materiały i narzędzia dydaktyczne:

- film animowany *Nobody is Normal*,
- film kampanii DOVE *Ewolucja*,
- film *Odczep się od mojego ciała*,
- kartki papieru,
- Google Jamboard.

Przewidywany czas trwania zajęć: 45 minut.

1. Na początku wyświetlamy film animowany *Nobody is Normal*.
Źródło: <https://www.youtube.com/watch?v=ZJbrtQgLdpk&t=18s> (dostęp: 16.10.2021).
2. Po projekcji uczniowie na podstawie rutyny krytycznego myślenia: myślę, czuję, zastanawiam się... tworzą odpowiedzi, aby podzielić się nimi na forum.
Myślę...
Czuję...
Zastanawiam się...
3. Dlaczego czasami udajemy kogoś, kim nie jesteśmy? – burza mózgów. Możemy tutaj wykorzystać tablicę Google Jamboard

lub samoprzylepne karteczki, które zamieścimy na wspólnej tablicy. Po wykonaniu zadania dyskutujemy o przyczynach. Tu może paść odpowiedź, że media społecznościowe kreują zafałszowany obraz piękna.

4. Warto podczas mojej propozycji zajęć obejrzyć z młodzieżą jeden z filmów kampanii DOVE pt. *Ewolucja*.

Źródło: <https://www.youtube.com/watch?v=aDASHgNUoNM> (dostęp: 16.10.2021).

5. Porozmawiamy po projekcji o wpływie mediów społecznościowych, reklam na odbiór własnej osoby. To bardzo ważny punkt lekcji, ponieważ pandemia w połączeniu z mediami społecznościowymi znacząco wpłynęły na niszczenie poczucia własnej wartości dzieci i młodzieży. Zachęcam do zapoznania się z wynikami kampanii DOVE *Piękno bez filtra*: https://www.dove.com/content/dam/unwilever/dove/poland/brand_essential/dsep-folder-final-07092018-1386149.pdf

A tutaj znajdziecie dodatkowe materiały na ten temat, które można wykorzystać na lekcji: <https://www.dove.com/pl/dove-self-esteem-project/school-workshops-on-body-image-confident-me.html>

6. Podsumowujemy dyskusję filmem *Odczep się od mojego ciała*. Źródło: <https://www.youtube.com/watch?v=LqsdFjGCjH4> (dostęp: 16.10.2021).

7. Następnie uczniowie odrysowują swoją dłoń na kartce papieru. Na każdym narysowanym palcu zapisują jedną rzecz, którą w sobie lubią.

Gdyby ktoś z uczniów nie wiedział, jak zacząć, to można podać wzór: *Umiem/potrafię..., Jestem..., Lubię moje..., Mam..., Cenię w sobie...*

8. Przechodzimy wspólnie do wykonania ćwiczenia na wzmocnienie samoakceptacji. Potrzebne będą kartki z imieniem i nazwiskiem każdego ucznia. Imię i nazwisko zapisujemy na samej górze kartki A4. Szczegółowy opis ćwiczenia znajdziecie tutaj, proszę zapoznać się z instrukcją: https://www.youtube.com/watch?v=_RzD-BC4lyw (dostęp: 16.10.2021).

9. Na koniec każdy uczeń napisze do siebie wiadomość, w której zawrze pochwały, komunikaty motywujące i pełne wsparcia. Do wiadomości, którą napisze, powinien zerkać, kiedy będzie miał zły dzień.
10. Podsumowujemy lekcję, kończąc zdania: Dowiedziałem/łam się o sobie..., Zmienię w swoim myśleniu..., Zmienię w swoim zachowaniu...
- Możemy po takiej lekcji zaproponować uczniom przeprowadzenie akcji uświadamiającej ich rówieśników o wpływie mediów społecznościowych, aplikacji „upiększających” na poczucie własnej wartości. Może stworzcie wspólne plakaty?

Temat:

**Poszukujemy złota, czyli odkrywamy
swoje mocne strony.**

Cele:

- wskazanie mocnych stron i obszarów do rozwoju,
- kształcenie umiejętności wzmacniania swoich mocnych stron,
- pobudzanie do refleksji i empatii.

Metody:

- metaforyzacja,
- dyskusja,
- praca indywidualna,
- analiza tekstu kultury,
- praca w grupach,
- LEGO-LOGOS,
- TIK – generator card maker,
- SWOT.

Potrzebne materiały i narzędzia dydaktyczne:

- film z CR7,
- slajdy dołączone do scenariusza,
- link do generatora card maker (dostępny w scenariuszu),
- klocki LEGO,
- bajka filozoficzna *Pęknięty dzban*.

Przewidywany czas trwania zajęć: 2x 45 minut.

1. Zaczynamy od zadania na rozgrzewkę: Prosimy uczniów, aby zastanowili się i powiedzieli, który utwór muzyczny ich charakteryzuje. Możemy zrobić nawet minikoncert podczas zajęć. Każdy, kto zademonstruje fragment utworu muzycznego, powinien uzasadnić swój wybór.
2. Następnie włączamy film, w którym głównym bohaterem jest Cristiano Ronaldo.

Źródło: <https://www.youtube.com/watch?v=w3vblbruoAo> (dostęp: 16.10.2021).

Prosimy, aby uczniowie skupili się na przedstawionej sytuacji.

Jak zachowywali się ludzie, kiedy utalentowany nieznajomy, proszący o pieniądze odbijał piłkę na ulicy?

Kto zwrócił na nieznajomego uwagę?

Jakie były reakcje ludzi, kiedy okazało się, że biednym nieznajomym jest CR7?

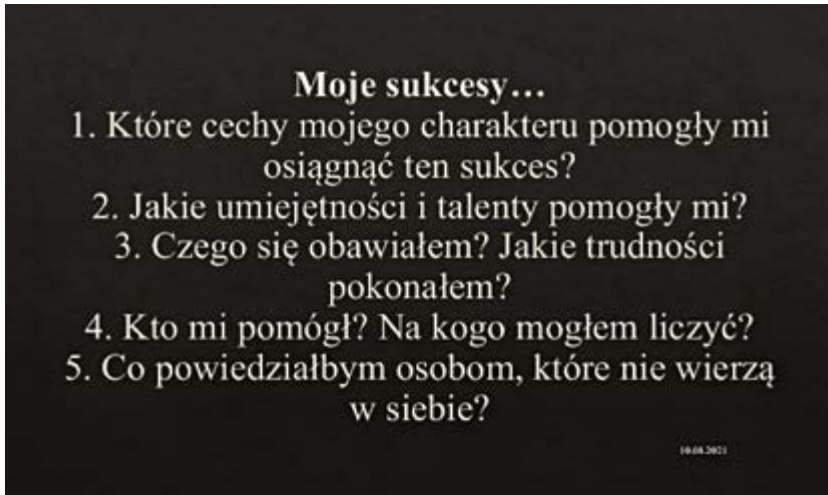
O czym świadczą takie sytuacje?

Czy zauważamy talenty w sobie, u swoich bliskich?

Czy wygląd, styl mają wpływ na talenty?

3. Dyskusja. Poruszamy kwestię sukcesu: Czym dla uczniów jest sukces? (Tutaj warto powiedzieć nie tylko o tych spektakularnych, jak olimpiady czy konkursy, ale przede wszystkim należy wyróżnić sukcesy, które nas kształtują całe życie – np. pokonanie nieśmiałości, strachu przed czymś). Co definiuje człowieka sukcesu? Jak oceniasz swoje osiągnięcia i sukcesy innych? Po co nam wiedza na temat sukcesów?

4. Następnie uczniowie zastanawiają się nad swoimi sukcesami. Można wyświetlić slajd, który ma być wskazówką:

5. Czytamy wspólnie bajkę filozoficzną *Pęknięty dzban*:

Codziennie rano pewien chiński chłop chodził po wodę do rzeki. Nappełniał dwa wielkie dzbany, następnie niósł je zawieszone na końcach grubego kija, który kładł na ramionach. Ale jeden z dzbanów był pęknięty i przez całą drogę kapła z niego woda. Dzban, strapiiony, cierpiał z tego powodu, bo czuł, że nie spełnia dobrze zadania, dla którego został zrobiony. Toteż pewnego dnia poprosił chłopca o przebaczenie.

– A co takiego mam ci przebaczyć? – zapytał chłop.

– Wiesz dobrze – odrzekł dzban. – Jestem pęknięty i często donoszę do twojego domu zaledwie połowę tego, co nabrałeś. Wstyd mi. Chciałbym być taki, jak mój towarzysz, który z honorem wykonuje swoją pracę dzbana.

– Odwróć się – powiedział mu chłop. – Co widzisz po tamtej stronie drogi?

– Kwiaty, wszędzie kwiaty, wzdłuż całej drogi.

– To ty powołałeś do życia te kwiaty, urosły takie piękne dlatego, że codziennie rano je podlewasz. Są ci wdzięczne, tak jak ja ci jestem wdzięczny, bo dzięki tobie mogę od czasu do czasu podarować mojej żonie piękny bukiet. A teraz spójrz na drugą stronę drogi? Co widzisz?

– Nic tam nie ma, tylko kurz, goła, kamienista ziemia.

– Twój towarzysz na pewno świetnie wykonuje swoją pracę dzbana, ale nie ma takiego talentu jak ty. Każdy działa zgodnie ze swoją naturą! Ciesz się, że jesteś pęknięty i niedoskonały, bo, jak to często bywa, twój defekt zawiera ukryty talent!

Źródło: M. Piquemal, *Bajki filozoficzne. Jak żyć na ziemi?*, Wydawnictwo Muchomor, Warszawa 2001.

6. Po przeczytaniu tekstu prowadzimy dyskusję.

Zastanawiamy się nad przesłaniem bajki. Uczniowie w grupach za pomocą klocków LEGO przedstawiają rozumienie powyższego tekstu.

Wskazówka: Społeczeństwo ma obowiązek każdego traktować życzliwie. Tak jak pęknięty dzban z tej historii, każdy ma swoje bogactwo, które może wnieść do grupy. Tak samo jest z roślinami i zwierzętami. W przyrodzie wszystko ma swoje użyteczne zadanie do spełnienia. Nawet robaki, drążąc ziemię, użyźniają ją. Biedronki ochraniają nasze ogrody przed mszycami. Wielki filozof Emerson powiedział, że *chwast jest rośliną, której zalet jeszcze nie odkryto*. Zwracamy tu szczególną uwagę na mocne strony, na to, w jaki sposób je w sobie odkrywać.

7. Każda grupa po 15 minutach pracy nad konstrukcją przedstawia swoje odkrycia. Wspólnie dyskutujemy o wnioskach młodzieży.

8. Wyświetlamy uczniom slajd przedstawiający bohatera wielu memów – Nosacza:

Wywołujemy uczniów do dyskusji: Nosacz często wzbudza w nas śmiech, jest obiektem różnych żartów i memów. A gdyby tak spojrzeć na niego inaczej, czyli poznać go, pomóc odnaleźć jego atuty i mocne strony. Często oceniamy, powielamy stereotypy, a nie zadajemy sobie trudu poznania. Rozmowa na temat nietypowych zwierząt pomoże na pewno dzieciom mówić głębiej o walorach różnorodności jako czegoś wyjątkowego. Mogą poszukać nietypowych roślin i zwierząt, aby potem porozmawiać o tym, co jest w nich samych nietypowego, wyjątkowego. Polecam! Zadanie to wzbudza ciekawość oraz chęć poznawania świata.

9. Prosimy uczniów, aby wypisali na kartce listę komplementów, które chcieliby usłyszeć.
10. Zachęcamy uczniów do przygotowania analizy SWOT. Do tego celu przyda się generator kart postaci: http://cardmaker.pythonanywhere.com/static/card/generator_postaci.html

Jest to bardzo intuicyjne narzędzie, nie potrzeba tu logowania, haseł, tylko link, na którym uczniowie będą mogli tworzyć swoją analizę SWOT.

Przykładowa karta zrobiona przeze mnie w podanym wyżej generatorze:

Nie jest to łatwe zadanie, ale warto przeprowadzić to ćwiczenie z uczniami. Jeżeli będą mieli problem, można zacząć od zrobienia analizy SWOT bohaterowi literackiemu/filmowemu/serialowemu, którego się ceni lub z którym nasi uczniowie się utożsamiają. Wówczas będzie im łatwiej znaleźć swoje mocne strony. Warto tutaj zaznaczyć, że każdy z nas ma słabe i mocne strony!

11. Przedstawiamy swoje karty na forum. Następnie uczniowie zastanawiają się nad tym, co dają im ich mocne strony. Np. Jestem towarzyski, dzięki czemu łatwo nawiązuję relacje z innymi ludźmi.

Poniżej przykładowe zdania, które mają uzupełnić swoimi supermocami i kompetencjami:

Jestem dzięki czemu

Jestem co oznacza, że

Jestem czyli mogę

Jestem dzięki czemu osiągnę

Jestem dlatego potrafię

12. Podsumowujemy zajęcia szybką rundą:

Dziś nauczyłem/łam się,

Zrozumiałam/łem, że,

Nabrałem/łam wiary w,

Od dzisiaj będę

Polecam!

Warto przeprowadzić z uczniami w szkole akcję np. pod hasłem „Moc jest w nas!”.

Możemy zaprosić do działania inne klasy. Możemy wykonać własne nadruki na koszulkach, bluzach, spodniach, czapeczkach czy bawełnianych torbach, które będą przypominały nam o naszym poczuciu własnej wartości.

Można też wykonać gazetkę klasową, szkolną ze skrzydłami. Każdy dołoży do całości swoje pióro z talentem, umiejętnością czy kompetencją. Skrzydła mogą posłużyć nam za ściankę fotograficzną dla uczniów z naszej szkoły.

Tutaj zamieszczam link do publikacji w PDF, przy której również współpracowałam. *Poznaj z nami supermoce*. Cały projekt *Tydzień Uczniowskiej Supermocy* koordynowały Joanna Gadowska oraz Katarzyna Włodkowska. Publikacja miała na celu wesprzeć nauczycieli w pracy nad budowaniem poczucia własnej wartości u dzieci i młodzieży. Pozycja ta zawiera mnóstwo inspiracji i scenariuszy lekcji wychowawczych poruszających tę kwestię: <https://drive.google.com/file/d/105arU3IEUljigltlwh8DI-tUVigf0kGI/view?fbclid=IwAR2l0e0qRrCh0ZhbjoKWAGAbRWavL1oAvLuEApDvpR96oGKSYxx2f5GBtzM>

Temat:
**Poczucie sprawczości, relacje z ludźmi
a szczęście osobiste.**

Cele:

- zwrócenie uwagi na relacje międzyludzkie i ich wpływ na poczucie własnej wartości,
- kształcenie postaw empatycznych,
- integracja klasy,
- kształcenie autorefleksji.

Metody:

- praca indywidualna,
- praca w grupach,
- metaplan,
- burza mózgów,
- dyskusja,
- fotograf wybiórczy,
- TIK – Google Jamboard,
- metoda: myślę, czuję, zastanawiam się...,
- drama,
- metoda Walta Disneya.

Potrzebne materiały i narzędzia dydaktyczne:

- karty KLANZA Personita lub makulatura,
- zdjęcia wykonane przez uczniów,
- tablica Google Jamboard,
- film z wypowiedziami sportowców,
- film *Give in to Giving*,
- karta myślografii *Małe szczęścia*.

Czas trwania: 45 minut.

Jeśli chcemy wykonać wszystkie ćwiczenia, to potrzeba dwóch jednostek lekcyjnych.

1. Przed lekcją prosimy uczniów, aby przynieśli ze sobą zdjęcie wykonane telefonem, które według nich jest ich definicją szczęścia. Omawiamy fotografie.
2. Omawiamy wspólnie nasze widzenie szczęścia.
3. Czego potrzebujemy do szczęścia? – burza mózgów. Możemy tutaj uruchomić tablice Google Jamboard.
4. Jak oceniacie swoje relacje z innymi ludźmi? Pomocny okazać się może metaplan.

Jak jest?	Jak powinno być?
Dlaczego nie jest tak, jak powinno być?	Co zrobić, aby było tak, jak powinno być?

5. Uczniowie wybierają jedną kartę metaforyczną KLANZA Personita i na podstawie przedstawionej relacji międzyludzkiej interpretują, jak widzą daną relację. Zamiast kart nauczyciel może rozdać uczniom makulaturę. Zadaniem uczniów będzie wycięcie ze starych gazet jak najwięcej obrazów, które według nich dotyczą relacji międzyludzkich. W grupach dyskutują nad tym, co widzą na załączonych zdjęciach. Dzielią się później na forum swoimi wnioskami.

6. Wyświetlamy film z wypowiedziami sportowców o relacjach międzyludzkich.

Źródło: <https://www.youtube.com/watch?v=asdNcrDc8Lk&t=1s> (dostęp: 16.10.2021).

7. Uczniowie działają metodą krytycznego myślenia: myślę, czuję, zastanawiam się...

Co myślę po obejrzeniu wypowiedzi sportowców...

Co czuję...

Nad czym się zastanawiam...

8. Karta myślografii pt. *Małe szczęścia*:

CO ZROBIŁEM DLA INNYCH W OSTATNIM TYGODNIU?

CO ZROBIŁEŚ/LAŚ MIŁEGO
DLA KOGOŚ?

JAK DZIĘKI TEMU SIĘ
CZUŁEŚ/LAŚ?

JAK CZUŁA SIĘ OSOBA,
KTÓREJ ZROBIŁEŚ/LAŚ UPRIEMOŚĆ?

9. Dzielimy uczniów na małe grupy. Zadaniem młodzieży będzie znalezienie jak największej sposobów, pomysłów na uzyskanie przyjaciół i zjednanie sobie ludzi?
10. Włączamy film krótkometrażowy *Give in to Giving*.
Źródło: <https://www.youtube.com/watch?v=CZA4NCUPck> (dostęp: 16.10.2021).
11. Dyskusja po filmie: Jaka prawdę o relacjach międzyludzkich pokazuje ten film? Czego nas uczy? Co podpowiada?
Poszukajcie w sieci sentencji, złotej myśli, która będzie nawiązywała do sensu tego filmu. Podzielcie się tą myślą na forum.
12. Uczniowie w grupach pracują nad umiejętnością okazywania empatii i życzliwości. Każda grupa ma inną sytuację. Zadaniem uczniów jest za pomocą dramy przedstawić dialog z bohaterem/bohaterką poniższych sytuacji:
 - I grupa** – Wasza koleżanka wygrała wojewódzki konkurs plastyczny. Co jej powiecie? Jak się zachowacie?
 - II grupa** – Chłopięca drużyna sportowa z Waszej klasy zdobyła złoty medal w piłce ręcznej na szczepku ogólnopolskim. Co im powiecie? Jak się zachowacie?
 - III grupa** – Waszej koleżance nie udało się zakwalifikować do konkursu recytatorskiego. Jest bardzo smutna, bo włożyła w przygotowania mnóstwo energii i czasu. Co jej powiecie? Jak się zachowacie?
 - IV grupa** – Wasza koleżanka napisała książkę. Co jej powiecie? Jak się zachowacie?
 - V grupa** – Waszemu koledze z klasy nie udało się poprawić oceny niedostatecznej z matematyki? Jak zachowacie się w takiej sytuacji?
13. **Propozycja innego ćwiczenia:** Uczniowie pracują w trzech grupach metodą Walta Disneya. Jedna grupa to Marzyciele, drugi zespół to Racjonaliści, a trzeci – Krytycy. Każda grupa pracuje nad zagadnieniem w innym kącie sali.

Zespoły pracują nad problemem: Czy możliwa jest życzliwość na co dzień? Czy ludzie potrzebują w tej kwestii zmiany i czy jest ona możliwa?

Po 10–12 minutach pracy grupy prezentują na forum swoje refleksje.

Wspólnie dyskutujemy. Wyciągamy wnioski.

14. Uczniowie mają odnaleźć moment/sytuację, w której odczuwali satysfakcję. Kiedy już sobie przypomną tę chwilę, zastanawiają się nad pytaniami: Co wtedy pomyślałeś/łaś o sobie? Co Cię motywowało? Co nie miało znaczenia? Jakie swoje słabości pokonałeś/łaś? Co przyniosło Ci to działanie? Skąd czerpałeś/łaś siły i energię na wykonanie zadania?
15. Dzielimy się krótkimi refleksjami po wykonanym ćwiczeniu.

5. W ŚWIECIE WSPÓŁCZESNYCH KOMPETENCJI

Temat:

**Skąd wiem, że to, co wiem, jest prawdą?
O elementach krytycznego myślenia.**

Cele:

- uczeń dowie się, na czym polega umiejętność krytycznego patrzenia na świat,
- rozbudzanie ciekawości,
- kształtowanie umiejętności zadawania pytań i patrzenia na rzeczywistość z wielu perspektyw.

Metody:

- dyskusja,
- TIK,
- analiza tekstu kultury,
- metoda Walta Disneya.

Potrzebne materiały i narzędzia dydaktyczne:

- zdjęcia ze strony www.genialne.pl,
- fragment filmu *Stowarzyszenie Umarłych Poetów*,
- reklama Old Spice,
- film *Think Outside The Box*,
- kolorowe kartki samoprzylepne lub generator Mentimeter

Przewidywany czas trwania zajęć: 45 minut.

1. Na początku lekcji zadajemy uczniom pytanie, które ma otworzyć dyskusję: Skąd wiem, że to, co wiem, jest prawdą? Padną tu różne odpowiedzi: bo wiem, bo mama tak mówiła, bo w szkole nauczyciel tak powiedział, bo widziałem w tv, bo jestem o tym przekonany, bo wszyscy tak mówią, bo tak jest, bo w encyklopedii tak jest itp.
2. Możemy skorzystać z perspektywy w fotografii. Wyświetlamy kilka zdjęć dostępnych pod adresem: <https://genialne.pl/perspektywa-w-fotografii/>
3. Pytamy uczniów o rolę perspektywy w naszym postrzeganiu świata i jak rozumieją słowa Marka Aureliusza: *Wszystko, co słyszymy, jest opinią, a nie faktem. Wszystko, co widzimy, jest punktem widzenia, a nie prawdą*. Tutaj możemy także włączyć fragment filmu pt. *Stowarzyszenie Umarłych Poetów*, w którym to nauczyciel John Keating zaprasza uczniów do wejścia na stół, aby spojrzeć na świat z innej perspektywy. Co chciał udowodnić Keating swoim uczniom? Co według nauczyciela jest ważne w życiu? Co daje spojrzenie na problem z innej perspektywy? Dlaczego warto patrzeć na świat z różnych punktów widzenia?
4. Wyświetlamy reklamę Old Spice.
Źródło: <https://www.youtube.com/watch?v=Gxlo3g2-2yU> (dostęp: 16.10.2021).
Dyskutujemy o tym, co wprowadziło widza w błąd? Jakie wrażenie sprawiał pierwszy kadr? Jakie wnioski z powyższych sytuacji możemy wyciągnąć odnośnie do postrzegania świata?

5. Zapisujemy na tablicy dwie sentencje:

Myślę, więc jestem – Kartezjusz

Mylę się, więc jestem – św. Augustyn

Zadajemy pytania uczniom: Jak można zinterpretować te myśli? Czy się różnią, a w czym są podobne? Jak uczą postrzegać świat?

6. Wyświetlamy film pt. *Think Outside The Box*.

Źródło: <https://www.youtube.com/watch?v=C1yYB85ArHE> (dostęp 16.10.2021).

Po projekcji zadajemy pytania: Jak zachowują się ludzie podczas awarii schodów? Co powinni zrobić? Dlaczego tak nie zrobili? Co jest powodem takiego zachowania? O jakich elementach naszego postrzegania świata mówi ten filmik? – wnioski.

7. Uczniowie pracują nad problemem: Co nas ogranicza w myśleniu? W jakie pułapki wpadamy? Tutaj można wykorzystać aplikację Mentimeter lub kolorowe, samoprzylepne karteczki, na których uczniowie zapisują swoje propozycje.

8. Dzielimy klasę na grupy. Młodzież pracuje metodą Walta Disneya. Jedna grupa to Marzyciele, drugi zespół to Racjonaliści, a trzeci – Krytycy.

Problem do rozwiązania: Czy ludzie potrafią obiektywnie patrzeć na świat?

9. Podsumowanie:

Uświadomiłem/łam sobie, że...,

Zaskoczyło mnie...,

Będę zwracać uwagę na...